

vijf meter van de grens, een Nederlands café, café 'Backus': daar kon men toch ook een rustig gesprek voeren! Klop zag geen gevaren en op zijn aanraden reden Best en Stevens naar café 'Backus'.¹

Diezelfde dag, misschien al op de 6de, was *SS-Sturmabführer* Naujocks de situatie ter plaatse gaan opnemen. Naujocks had zijn sporen verdiend: hij was het geweest die ruim twee maanden tevoren, in de nacht van 31 augustus op 1 september, de gefingerde aanslag gepleegd had op de Duitse zender bij Gleiwitz welke wij in ons vorig deel beschreven – nu had hij opdracht gekregen, de overval op Best en Stevens voor te bereiden en uit te voeren. Samen met Naujocks waren er elf *SS*'ers voor aangewezen. De Gestapo-chef in Düsseldorf, dr. Hasselbacher, werd op 7 november ingelicht, dr. Knochen kwam uit Berlijn naar Düsseldorf: hij ging op de 8ste met Naujocks en Hasselbacher naar de grens. Daar werd, naar wij aannemen, besproken hoe de overval precies uitgevoerd kon worden.²

Schellenberg ('Schemmel') had op de 7de zijn opzet kunnen verwezenlijken: 'Copper' had Best en Stevens overgehaald, naar café 'Backus' te komen. Nu kwam het er op aan, de Engelsen zo belangrijke ontwikkelingen in het vooruitzicht te stellen dat zij bereid zouden zijn, opnieuw naar café 'Backus' te komen. Ook dat lukte. De 'leider van de Duitse oppositie', de 'generaal', had, zei 'Schemmel', die dinsdag niet kunnen komen, maar hij wilde de twee Engelsen de volgende dag in hoogsteigen persoon belangrijke documenten overhandigen, bovendien overwoog hij, naar Londen te vliegen voor persoonlijke besprekingen met *Lord* Halifax; Best en Stevens vonden dat verheugend: van de volgende dag af zou, zeiden zij, op Schiphol een vliegtuig klaar staan om de 'generaal' onmiddellijk naar Engeland te brengen³.

Helaas, toen men elkaar op woensdag 8 november voor de tweede maal in café 'Backus' ontmoette, was de 'generaal' wéér verhinderd. Uiteraard had 'Schemmel' er een even sluitende als aanlokkelijke verklaring voor: koningin Wilhelmina en koning Leopold van België hadden op de 7de een vredesoproep gepubliceerd, Hitler had, zei hij, die 8ste zijn generaals bijeengeroepen, onder hen de 'leider van de oppositie', maar de volgende dag zou deze zich dan eindelijk persoonlijk komen presenteren: donderdag 9 novem-

¹ Payne Best: *The Venlo incident*, p. 13. ² Proces-verbaal, 4 febr. 1949, van verhoor van H. H. Knochen op 1, 2 en 3 febr. 1949, *Eng.*, dl. II b, p. 82, en verklaring, 3 sept. 1945, van H. Dinkheller, chauffeur bij de Gestapo-Düsseldorf (collectie *Office of Chief of War-Crimes* – Neurenberg). ³ Payne Best: *The Venlo incident*, p. 13; Schellenberg: *Memoiren*, p. 85. Best maakt van het vliegtuig geen melding, maar schrijft wel dat het zijn indruk en die van Stevens was, dat de 'general wants us to arrange a get-away for him.'